

Waar de boeren 't maken

2025

JAAROVERZICHT

MET ONDER MEER / Interview met Bart van Haaren, ANLb-coördinator en plaatsvervangend directeur / Project Wies met de Patries, in samenwerking met Gemeente Aa en Hunze / Nieuwe collega's / Interview met aftredend bestuurssecretaris Anton Schrijver / Organisatie en mensen / Evaluatie ANLb

boeren
natuur

Agrarische
Natuur
Drenthe

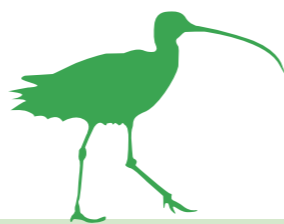
2025 in beeld

Interview
Bart van Haaren

Groene reststromen
als bouwsteen voor een
gezonde Drentse bodem

EN VERDER

- p 6 Evaluatie ANLb Water & Klimaat: Weijnand Saathof
- p 10 Samenwerking Gemeente Aa & Hunze
- p 11 Evaluatie ANLb Open grasland: Gerko Zinger
- p 12 Organisatie en mensen: reilen en zeilen van AND in 2025
- p 14 Project Agricycling
- p 15 Evaluatie ANLb Dooradering: Susanne Molenkamp
- p 16 Nieuwe collega's
- p 17 Evaluatie ANLb Open akkerland: Joop de Vries
- p 18 Interview met Anton Schrijver

colofon

Jaaroverzicht 2025 is een uitgave van Agrarische Natuur Drenthe
Contact: info@andrenthe.nl
Fotografie: Agrarische Natuur Drenthe, Yolanda Visser, i-Stockphoto
Concept & realisatie: JEEN.
Design: JEEN.
Drukwerk: De Toekomst

Een jaar van groei en samenwerking voor AND

Henk Brink
Voorzitter AND

Steeds meer agrariërs hebben belangstelling voor agrarisch natuurbeheer.

2025 was voor Agrarische Natuur Drenthe (AND) een jaar van beweging, groei en versteviging. Agrarisch natuurbeheer kreeg opnieuw een duidelijke impuls en het werd zichtbaar dat deze manier van werken leeft, zowel bij boeren, partners als overheden.

Met extra middelen vanuit het nieuwe kabinet en een structurele groei van het budget is agrarisch natuurbeheer in Drenthe in een volgende fase terechtgekomen. Voor 2026 is circa 4 miljoen euro extra beschikbaar gekomen. Dat biedt ruimte, maar vraagt ook om zorgvuldige inzet. Positief is dat de belangstelling groot is: steeds meer agrariërs zien agrarisch natuurbeheer als een reëel en concurrerend alternatief, zeker in een tijd waarin opbrengstprijzen onder druk staan.

Die groei vraagt om een stevige toekomstbestendige organisatie. In 2025 is daarom fors geïnvesteerd in verdere professionalisering. De organisatie groeide, het werk nam toe en de geplande verbouwing van het kantoor ondersteunt die ontwikkeling. Met een voorgenomen indeling in drie werkgebieden en een meer generalistische manier van werken blijven we dicht bij onze leden, terwijl specialistische kennis beschikbaar blijft. Ook de nieuwe indeling van de Ledenraad in drie afdelingen sluit hierop aan.

Kenmerkend voor 2025 is daarnaast de intensieve samenwerking in het landelijk gebied. Samen met partners als LTO Noord, DAJK, St. Innovatie Veenkoloniën, Vereniging Drentse Boermarken en de Provincie Drenthe werken we aan oplossingen die recht doen aan landbouw en natuur. Daarbij geloven wij in gebiedsprocessen van onderop: vrijwillig, lokaal gedragen en uitgevoerd na gezamenlijke besluiten.

Als voorzitter kijk ik terug op een stabiel en constructief jaar. De organisatie staat, de samenwerking is goed en er is vertrouwen in de koers. Dat geeft energie om vooruit te kijken. De opgaven blijven groot, en agrarisch natuurbeheer speelt daarin een belangrijke rol. Met trots zie ik hoe AND daaraan bijdraagt als verbinder en gesprekspartner. Ik heb er alle vertrouwen in dat we deze positie van AND in 2026 verder versterken.

JAAROVERZICHT IN BEELD

De groei van AND heeft doorgezet in 2025. Samen met alle leden wordt de invloed op het Drentse landschap groter en zien we ANLb overal om ons heen.

AND in het kort

€ 6,5 miljoen

Is uitgekeerd aan vergoedingen voor Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer in Drenthe

Effectief besteed (volgens controles) **99,68%**

620 Leden/donateurs (559|2024)

Waarvan er deelnemer aan ANLb zijn (361|2024) **465**

€ 759.993,18 Beheerbudget Open grasland

€ 3.309.505,50 Beheerbudget Open akkerland

€ 1.577.573,20 Beheerbudget Dooradering

€ 594.948,15 Beheerbudget Categorie Water

€ 237.895,21 Beheerbudget Categorie Klimaat

Bloemrijke akkers 2025

95 deelnemers **7** gemeentes **39,2** hectare

[Klik hier en lees meer over dit project op onze website.](#)

28 TOTAAL AANTAL

Beheerpakketten bij AND
26 in 2024

376 HECTARE
Grasland met rustperiode
Uitgebreid naar 110 beheereenheden

29 HECTARE
Hakhoutbeheer
Uitgebreid naar 484 beheereenheden

219 HECTARE
Bodemverbetering op grasland en bouwland
Uitgebreid naar 56 beheereenheden

66 STUKS
Poel en klein historisch water

77 KILO METER
Duurzaam slootbeheer
Uitgebreid naar 332 beheereenheden

938 HECTARE
Kruidenrijke akkerranden
Uitgebreid naar 1559 beheereenheden

411 HECTARE
Botanische graslandranden
Uitgebreid naar 955 beheereenheden

160 HECTARE
Wintervoedselakker
Uitgebreid naar 161 beheereenheden

3163 HECTARE

Totaal in beheer bij Agrarische Natuur Drenthe

4485 Totaal aantal beheereenheden

Leefgebieden

Open grasland*

277
Aantal beheereenheden

948
Aantal hectares

Open akkerland

596
Aantal beheereenheden

1155
Aantal hectares

Dooradering

2386
Aantal beheereenheden

594
Aantal hectares

Water & Klimaat

1231
Aantal beheereenheden

466
Aantal hectares

* Het totaal aantal vermelde hectares is de som van de afgesloten ANLb-beheerpakketten. Door stapeling binnen dit leefgebied kunnen meerdere pakketten op één hectare liggen. Eén hectare grasland met zowel rustperiode als ruige mest telt als twee hectare ANLb.

Weijnand Saathof gebiedscoördinator Water & Klimaat

Gebiedscoördinator Water & Klimaat Weijnand Saathof kijkt positief terug op een leerzaam jaar. Samen met boeren, waterschappen en de provincie zoekt hij naar maatregelen die niet alleen ecologisch effect hebben, maar ook passen binnen de dagelijkse praktijk op het erf.

In 2025 kreeg bodemverbetering extra aandacht. Met budget beschikbaar gesteld vanuit de provincie werd het beheerpakket voor het toepassen van organische stof uitgebreid. "Boeren maken hier graag gebruik van. Ik zie dat er veel meer aandacht voor bodemgezondheid is, en vanuit het ANLb krijgen boeren daar ondersteuning bij."

Daarnaast is afgelopen jaar gestart met groenblauwe dooradering in het veenkoloniale gebied. Boeren die nog niet deelnamen aan het ANLb zijn benaderd om met akkerrandbeheer aan de slag te gaan en de dooradering in dit gebied te verbeteren. In samenwerking met plaatselijke akkerbouwers, Agenda voor de Veenkoloniën, Waterschap Hunze en Aa's en de Gemeente Aa en Hunze proberen we praktische uitvoeringsmaatregelen vanuit gerichte lokale keuzes goed op elkaar te laten aansluiten. Agrarische natuur krijgt hierdoor meer ruimte en onderlinge samenhang. Ook wordt gewerkt aan Agricycling, waarbij groene reststromen opnieuw worden ingezet in de landbouw (zie pagina 14).

In 2025 werd de pilot 'Goede bodem als basis' afgerond. De pilot testte welke bodem- en watermaatregelen effectief, haalbaar en betaalbaar zijn. Tien akkerbouwers namen deel aan de pilot. "De pilot liet zien waar natuurbeheer in de praktijk kan knellen, bijvoorbeeld bij de uitvoering van ecologisch slootschonen. Het werkt pas echt goed als iedereen precies weet wat de bedoeling is. Dat vraagt om goede uitleg en begeleiding. Daarom zetten we in 2026 meer in op kennisdeling, bijvoorbeeld via demonstraties."

Een ander project, dat komend jaar doorloopt, is 'Waterdichte kaders', in samenwerking met waterschap Drents Overijsselse Delta. Boeren monitoren hierin zelf de waterkwaliteit, met als doel beter inzicht te krijgen in mogelijke vervuiling en de herkomst daarvan.

Terugblikken en vooruitkijken: een jaar van groei en verandering

Bart van Haaren
ANLb-coördinator
en plaatsvervangend
directeur AND

In maart 2025 startte Bart van Haaren bij AND als ANLb-coördinator en plaatsvervangend directeur. Terugkijkend omschrijft hij zijn eerste jaar als dynamisch en enerverend. 2025 stond in het teken van schaalvergroting en verandering: AND groeide in deelnemers, menskracht en budget en maakte tegelijkertijd belangrijke keuzes voor de toekomst.

Een centraal thema in 2025 was de uitbreiding van het ANLb-budget. Het budget voor de provincie Drenthe, van 6,5 miljoen euro in 2025, wordt in 2026 verhoogd met 4,1 miljoen euro. Lange tijd was er onzekerheid over deze extra middelen. "Het definitieve bericht kwam pas in december. We verwachtten het wel, maar zekerheid hadden we niet", aldus Bart. Dit extra budget voor 2026 is inmiddels verdeeld. "Jarenlang kon AND gebruikmaken van een lijst met geïnteresseerde deelnemers, waardoor nieuwe beheerders snel konden instromen", vertelt Bart. "Door de uitbreiding van >

het budget slonk deze lijst echter snel. Daarom startte AND in 2025 een marketingcampagne om nieuwe beheerders te bereiken. Uiteindelijk bleek vooral mond-tot-mond reclame effectief om nieuwe deelnemers te bereiken.”

ORGANISATIE

De forse groei van het ANLb-budget heeft direct impact op de AND-organisatie. “We willen meer mensen bedienen, dus hebben we ook meer mensen nodig om het beheer goed weg te leggen.” Verdere professionalisering is noodzakelijk, aldus Bart. De organisatie groeide inmiddels naar 18 medewerkers. In 2025 werd onder meer een officemanager aangesteld en we werken aan versterking op het gebied van IT, HR en juridische ondersteuning. Ook databeheer en monitoring vragen om verdere ontwikkeling. “Het verschil tussen

een organisatie van vier en van achttien personen is groot. Dat vraagt om andere structuren en processen. De groei vraagt ook om passende huisvesting. Het Bestuur en de Ledenraad gaven eind 2025 groen licht voor een verbouwing van het kantoor, zodat de werkomgeving aansluit bij de ontwikkeling en ambities van AND.”

NIEUWE WERKWIJZE

Deze ambities komen ook tot uiting in de beoogde nieuwe werkwijze van AND vanaf 2027. Bart legt uit: “We werken bij AND met 4 vormen van agrarisch natuurbeheer: de drie leefgebieden Open Akkerland, Open Grasland en Dooradering en de categorie Water & Klimaat. Per leefgebied/categorie trekken twee à drie collega's de provincie door om die specifieke beheerpakketten onder de aandacht te brengen. Met de groei van het aantal deelnemers

Samen aan zet voor waterkwaliteit

Betere waterkwaliteit en een gezonde bodem vragen om samenwerking in de praktijk. Waterschap Drents Overijsselse Delta (WDODelta) en AND trekken daarin al jaren samen op, met oog voor maatregelen die werken voor boeren.

WDODelta is qua oppervlakte het grootste waterschap in Drenthe, maar liep een aantal jaren geleden nog achter in het areaal agrarisch natuurbeheer. “Daar is echt een inhaalslag gemaakt”, zegt Berry Bergman, Senior specialist waterkwaliteit, van WDODelta. “AND heeft daar hard zijn best voor gedaan. Inmiddels hebben alle Drentse waterschappen een vergelijkbaar areaal. Een mooie ontwikkeling.”

De samenwerking tussen AND en WDODelta krijgt vorm in verschillende gezamenlijke projecten. Een daarvan is de realisatie van GBM-wasplaatsen op boerenerven, waar landbouwmachines worden gereinigd na gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Het project wordt getrokken door LTO Noord. AND en het waterschap werken hierin nauw samen, met korte lijnen en een praktische aanpak. “Het gaat

mij erom dat boeren maximaal in de gelegenheid zijn om maatregelen uit te rollen. Dat draagt bij aan onze doelen voor waterkwaliteit.”

Ook in het project Waterdichte Kaders trekken de partijen gezamenlijk op. Boeren meten zelf de waterkwaliteit, om beter inzicht te krijgen in mogelijke vervuiling en de herkomst daarvan. “Het is een leuk project dat nog een paar maanden zal lopen, maar we zien nu al verbetering.” Verder haakt WDODelta mogelijk aan bij het project Agricycling Drenthe, waarbij reststromen zoals sloot- en/of bermmaaisel worden ingezet als waardevolle bodemverbeteraar.

De kracht van de samenwerking zit volgens Berry in de praktijkgerichte Drentse aanpak: samen om tafel, kijken wat kan en het vervolgens gewoon doen: in het belang van boeren én maatschappelijke doelen.

Stapsgewijs groeien met steeds meer impact

Voor het ANLb in Drenthe was 2025 een jaar van forse groei én afstemming. Waar eerder al extra middelen beschikbaar kwamen via het GLB, zijn nu ook vanuit het Rijk structureel extra middelen toegezegd. “We wilden al jarenlang uitbreiden, onder meer omdat er wachtlijsten waren. Mooi dat we nu echt een stap hebben kunnen zetten”, zegt Auke Postma, beleidsadviseur landelijk gebied bij Provincie Drenthe.

Voor 2026 is 4,1 miljoen euro opengesteld, een grote toename ten opzichte van het eerdere budget. Landelijk groeit het ANLb-budget de komende jaren stapsgewijs door. De provincie en AND trokken hierin samen op. “Begin 2025 hebben we gekeken naar onze gezamenlijke ambitie. Waar liggen kansen en wat kan AND realiseren? Dat is iets dat leeft en zich zal blijven ontwikkelen.”

De ambitie van de provincie en AND was om vooral uit te breiden in de leefgebieden Open akkerland en Dooradering. Daar was een inhaalslag te maken. Vanwege de late duidelijkheid over de budgetten moest dit worden bijgesteld, en was er uiteindelijk minder beschikbaar voor Open akkerland dan gehoopt. Auke is tevreden dat uiteindelijk iedere euro uit de openstelling is aangevraagd voor beheer. “Agrarisch natuurbeheer is volop in ontwikkeling en staat steeds nadrukkelijker op de kaart. Samen bouwen we daar stapsgewijs aan verder.”

wordt het echter steeds belangrijker om efficiënt te blijven werken.” Daarom zet AND vanaf 2026 de eerste stappen naar een nieuwe manier van werken, die in 2027 volledig wordt ingevoerd. “In de nieuwe werkwijze worden adviseurs gekoppeld aan een regio. Zij kunnen deelnemers integraal adviseren over alle leefgebieden en categorieën. Dat betekent voor deelnemers één vast aanspreekpunt binnen AND, en voor adviseurs een bredere kennisbasis. Specialistische kennis, bijvoorbeeld over weidevogels of akkervogels, blijft uiteraard beschikbaar binnen het team. Met deze aanpak willen we de kwaliteit van het advies verder versterken en tegelijkertijd de organisatie wendbaar houden.”

ZICHTBAAR EN VERBINDEND

Het afgelopen jaar groeide AND niet alleen in omvang, maar ook in zichtbaarheid en positie, merkt Bart. “Onze organisatie wordt steeds vaker genoemd in rapporten van de provincie Drenthe als partner bij het versterken van biodiversiteit en natuurinclusieve landbouw. We zijn echt een sparringpartner voor (semi)overheden. Wij staan met de voeten in de klei en kunnen praktijkgerichte

informatie geven. Daarmee helpen we anderen om goed onderbouwde beslissingen te nemen.” AND vervult daarin steeds nadrukkelijker de rol van bruggebouwer tussen overheid en landelijk gebied.

VRIJWILLIGHEID ALS UITGANGSPUNT

In zijn rol als sparringpartner benadrukt Bart vaak het belang van vrijwilligheid binnen het ANLb. “Er liggen voor agrariërs grote opgaven op het gebied van landbouw en natuur. Wij vinden het belangrijk dat deelnemers vanuit intrinsieke motivatie kunnen meedoen, niet omdat het moet en de overheid regels oplegt. Maar een voorwaarde is dan wel dat vergoedingen en tarieven concurrerend zijn. Alleen dan blijft die vrijwilligheid ook echt aantrekkelijk.”

VOL VERTROUWEN VOORUIT

Met een uitgebreid budget, een groeiende en verder professionaliserende organisatie en een duidelijke koers kijkt AND vol vertrouwen naar 2026. De basis is gelegd voor een volgende fase: groter in omvang, sterker georganiseerd en stevig gepositioneerd als verbindende schakel tussen beleid en praktijk.

Gemeente Aa en Hunze en AND zetten zich samen in voor de patrijs in het Balloërveld

Gemeente Aa en Hunze en AND werken nauw samen aan een sterker landschap. Een mooi voorbeeld daarvan is het project 'Wies met de Patrijs', dat zich richt op het verbeteren van het leefgebied van de patrijs rond het Balloërveld.

"De patrijs is een veeleisende soort", vertelt Marijke Zwart, Beleidsadviseur Groen, Natuur en Landschap bij gemeente Aa en Hunze. "Landelijk lopen de aantallen terug. De patrijs is jaarrond aanwezig in het landschap en stelt hoge eisen aan zijn omgeving. Wat goed is voor de patrijs, werkt ook voor veel andere soorten. Het is echt een graadmeter voor de biodiversiteit."

Het initiatief voor het project kwam vanuit inwoners uit het gebied en vrijwilligers. Landschapsbeheer Drenthe (LBD) en AND hebben het verder uitgewerkt tot een projectplan en partners betrokken, zoals boeren, provincie en waterschap. "Iedere partner heeft een eigen rol. De gemeente faciliteert het project. Het project sluit goed aan bij onze duurzaamheidsvisie, waar het versterken van de biodiversiteit en het klimaatbestendig maken van het buitengebied onderdeel van zijn."

De kracht van de samenwerking zit volgens Marijke in de korte lijnen. "We weten elkaar goed te vinden, en we zitten op dezelfde lijn." Wat zij vooral waardeert in AND is de uitvoeringsgerichtheid. "Het blijft niet bij plannen maken. AND zit bij de boeren aan tafel, kent het gebied en zorgt dat maatregelen ook echt in het veld landen. Dat je verschil ziet, daar gaat het om."

Gerko Zinger gebiedscoördinator Open grasland & projecten en dronecoördinator

Gerko Zinger kijkt positief terug op 2025. "Ik merk dat boeren kansen zien en zich betrokken voelen bij het behoud van de weidevogels." Als veld- en projectmedewerker én gebiedscoördinator Open Grasland werkt Gerko samen met Joop van Duijnhoven dagelijks in het veld.

Een belangrijk speerpunt binnen Open grasland blijft de inzet op plasdrassen en ontwikkeling kruidenrijk grasland. In het veld ziet Gerko duidelijk effect hiervan. "Weidevogels trekken er massaal naartoe. De plasdras werkt echt als een magneet." Er is bewust gekozen voor meerdere kleine plasdrassen verspreid over het gebied, in plaats van enkele grote. Vogels verspreiden zich zo beter over het gebied. Vanaf 15 februari staat er weer water op de plasdrassen. Als de weidevogels dan terugkeren, vinden ze hier voedsel en bereiden ze zich voor op het broedseizoen. In 2025 zijn er zeven nieuwe plasdrassen aangelegd, bovenop de negen uit 2024.

In 2025 is ook ingezet op meer mozaïekbeheer. "Met een aantal boeren is gekeken naar een andere combinatie van pakketten, zoals extensieve beweiding, ontwikkeling kruidenrijk grasland, variatie in maaidatum en plasdras, om zo meer mozaïeken te kunnen vormen. Boeren leveren hierdoor meer inspanning, maar het tarief valt lager uit. Met mozaïektoeslag compenseren we dit. Zo stimuleren we variatie in het landschap."

Aankomend jaar gaat Gerko aan de slag met de kievitstrook. "Voor 15 maart creëren we op een paar plekken braakstroken van minimaal zes meter breed. De kievit broedt van nature graag op bouwland. Met deze braakstroken willen we ze verleiden om zich binnen het mozaïek te vestigen. We beginnen met twee locaties. We gaan dit nauwlettend monitoren om te kijken wat er gebeurt en wat het effect is."

Daarnaast zal Gerko komend jaar meer met wildcamera's gaan werken. "Niet alleen om mooie beelden vast te leggen, maar vooral om de nesten meer te monitoren."

Reilen en zeilen van AND in 2025

2025 stond voor AND in het teken van verdere groei en professionalisering. Zoals verwacht is het agrarisch natuurbeheer in Drenthe in 2025 sterk gegroeid. Op bestuurlijk, organisatorisch en communicatief vlak zijn belangrijke stappen gezet om deze groei in goede banen te leiden.

Bestuur

In 2025 traden Hannelore Strik en Albert van Goor toe tot het bestuur. Tegelijkertijd nam AND afscheid van twee bestuursleden: Jappie Riedstra en Casper Mentink.

In 2025 is er voor het eerst gewerkt met een meerjarenbegroting om goede beslissingen richting de toekomst te kunnen maken. Ook de doorontwikkeling van de organisatie vroeg veel aandacht, hierbij is gekeken naar de verwachte groei in FTE en efficiënte bedrijfsvoering. Verschillende beleidsdocumenten zijn geactualiseerd waaronder de missie en visie en het huishoudelijk reglement.

Leden en ledenraad

De vertegenwoordiging van leden kreeg in 2025 een nieuwe indeling: van twaalf gemeenten naar drie afdelingen: Noordwest, Zuidwest en Oost. Zeven ledenraadsleden namen afscheid en via verkiezingen werden acht nieuwe ledenraadsleden benoemd. Op dit moment staat er een vacature open in afdeling Noordwest.

Werkorganisatie

In 2025 is de organisatie flink gegroeid en heeft AND vijf nieuwe medewerkers welkom mogen heten. Er is een trainee, een unieke positie binnen AND, gestart die naast haar studie ook werkzaamheden binnen AND verricht.

Daarnaast hebben we afscheid genomen van Anton Schrijver en Rikke Jacomine Santing. De doorontwikkeling van de organisatie stopt niet bij het aannemen van nieuwe mensen, ook het functiehuis heeft een update gehad en er is hard gewerkt aan een verandering van de organisatiestructuur die verder uitgerold wordt in 2026.

Communicatie

In 2025 versterkte AND actief haar communicatie. AND stelde een communicatiestrategie vast en ontwikkelde nieuwe middelen: een online omgeving voor digitale informatieborden, nieuwe informatiepalen en -borden en een vernieuwde nieuwsbrief, folder én website. Ook werd het jaaroverzicht 2024 fysiek bij de leden bezorgd, een marketingcampagne voor de nieuwe ANLb-gelden gelanceerd en werden veldexcursies en een goed bezochte ledenavond georganiseerd. Zo werd het werk van AND zichtbaar en tastbaar voor leden, partners en burgers.

Verbouwing

De Ledenraad heeft in de vergadering van 11 december 2025 goedkeuring gegeven aan de plannen voor de verbouwing van het huidige kantoorpand in Rolde. Er is een bouwteam samengesteld met afgevaardigden van de architect, het aannemersbedrijf, het installatiebedrijf en AND. Gezamenlijk gaan zij het project rond de verbouwing verder uitvoeren. De voorlopige planning is dat er na de bouwvak van 2026 begonnen wordt met de daadwerkelijke verbouwing en dat de oplevering plaats vindt aan het begin van 2027.

Financieel

De jaarrekening van 2024 is goedgekeurd door het bestuur en in april 2025 vastgesteld door de ledenraad. De transactiekosten zijn vastgesteld op 16,67% van de beheervergoeding met uitzondering van enkele arbeidsintensieve landschapspakketten. Het resultaat na belastingen over 2025 bedraagt € 405.964,- en is toegevoegd aan het eigen vermogen.

De begroting van 2026 is goedgekeurd door het bestuur en vastgesteld tijdens de ledenraadsvergadering in december 2025. Er is gewerkt met een meerjarenbegroting om goed zicht te hebben op de financiële toekomst van AND.

In 2025 is er een extra openstelling door de provincie geweest voor beheerjaar 2026 van 4,1 miljoen euro bovenop het bestaande budget. Een klein deel daarvan is gebruikt voor de indexerings van de pakketten. Het overgrote deel is weggelegd in extra ANLb-beheer.

2025

Open grasland	€ 759.993,18
Open akkerland	€ 3.309.505,50
Dooradering	€ 1.577.573,20
Categorie Water	€ 594.948,15
Categorie Klimaat	€ 237.895,21
Totaal	€ 6.479.915,24

Kortingen in euro's 2025: € 20.633,79
(0,32% van het totaal)

Netto uitkeringspercentage: 99,68%

Groene reststromen als bouwsteen voor een gezonde Drentse bodem

Met subsidie van de provincie Drenthe zet AND een nieuwe stap in circulaire landbouw. In het project Agricycling wordt groen restmateriaal, zoals berm- en natuurmaaisel van gemeenten en waterschappen, lokaal verwerkt tot hoogwaardige bodemverbetersaars.

“We willen twee werelden bij elkaar brengen”, zegt Weijnand Saathof, gebiedscoördinator Water & Klimaat. “Er komen grote hoeveelheden maaisel vrij, terwijl boeren juist behoefte hebben aan organische stof voor een gezonde en veerkrachtige bodem.”

Het maaisel wordt op hoge temperaturen gecomposteerd door de Controlled Microbial Composting (CMC)-methode. Ziektekiemen, aaltjes en onkruidzaden worden zo vernietigd. “Dat maakt verschil. Waar groen maaisel eerder juridisch als afval werd gezien, ontstaat nu een veilig en gecertificeerd bodemproduct.”

Kosten en CO₂-uitstoot worden beperkt door het maaisel lokaal te verwerken. De compost draagt bij aan de bodemstructuur, het bodemleven en

het watervasthoudend vermogen. Op termijn kan dit ook leiden tot een besparing op kunstmest.

AND brengt boeren, gemeenten en waterschappen samen en werkt toe naar een coöperatie met een eigen verdienmodel. “We beginnen klein,” zegt projectleider Sebastiaan Gaikema, “maar met de ambitie om dit verder uit te bouwen.”

Klik hier om meer te lezen over onze projecten op onze website.

Susanne Molenkamp gebiedscoördinator Dooradering

Susanne Molenkamp kijkt tevreden terug op 2025. “We hebben de afgelopen jaren echt hard gewerkt.” Zowel buiten in het veld via beheeradviezen, keukentafelgesprekken en schouwrondes, als administratief is veel werk verzet. “Met als doel het beheer zorgvuldig en gericht weg te kunnen leggen bij deelnemers van het ANLb en verbinding te zoeken met het landschap en haar bewoners.”

In 2025 werd de eerder opgestelde beheerstrategie verder uitgerold. Hierin staan de doelsoorten centraal, waardoor beheer gericht kan worden weggezet. Toegang tot de gegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna helpt daarbij, omdat mede daardoor zichtbaar is waar bepaalde soorten zich bevinden. Een belangrijke ontwikkeling is de verschuiving van elementgericht beheer, zoals houtwallen, singels en poelen, naar meer gebiedsgericht mozaïekbeheer. “Voor soorten als de patrijs is variatie essentieel. Daarom zetten we in op volveldse mozaïeken met voedsel, dekking en broedgelegenheid dicht bij elkaar.”

De patrijs kreeg in 2025 extra aandacht als doelsoort. De patrijzentelling is uitgebreid naar vijf agrarische locaties: Zwiggelte, Exloo, Ekehaar, Deurze en Assen. “Door zelf te monitoren krijgen we beter inzicht in waar de soort voorkomt. Op die plekken kunnen we vervolgens gericht een passend mozaïek neerleggen.” Mogelijk wordt de telling in 2026 verder uitgebreid.

Verder werd in 2025 de begrenzing van natuur herijkt, waardoor meer houtwallen in aanmerking komen voor een ANLb-vergoeding, en is de samenwerking met Landschapsbeheer Drenthe (LBD) verder versterkt. LBD adviseerde deelnemers al over beheer van houtwallen en singels, en adviseert nu ook over de poelen. Ook projecten zoals ‘Wies met de Patrijs’ laten zien hoe de partijen samen optrekken voor het Drentse landschap en samen de verbinding zoeken met jagers, bewoners, waterschappen, Staatsbosbeheer en gemeenten.

Voor 2026 ligt de nadruk op verdere monitoring en kwaliteitsontwikkeling. Door sneller inzicht te krijgen in resultaten kan gericht en sneller worden bijgestuurd. “Hoe beter we weten wat er buiten gebeurt, hoe beter we het landschap kunnen versterken.”

Nieuwe collega's bij AND

AND maakt zich klaar voor de toekomst. Met de uitrol van de nieuwe openstelling van het ANLb en de verdere ontwikkeling van de organisatie zijn in het afgelopen jaar meerdere nieuwe collega's gestart. Met hun kennis, ervaring en enthousiasme versterken zij het team en het werk van AND in het Drentse boerenlandschap.

Amarin Saathof

Trainee

"Mijn stage bij AND beviel zo goed dat ik ben gebleven. Ik leer hier enorm veel, en ik ben hierdoor inmiddels fanatiek vogelaar."

Juliette Pott

Veld- en projectmedewerker

"Wat me opvalt? Hoe gemotiveerd boeren zijn om met agrarisch natuurbeheer aan de slag te gaan. Dat werkt aanstekelijk."

Arnoud Enting

Veld- en projectmedewerker

"De combinatie van landbouw en natuur spreekt me enorm aan. Juist in Drenthe komt dat voor mij samen."

Ilse Donker

Officemanager en bestuurssecretaris

"Wat mij aanspreekt is de mentaliteit: niet praten maar doen. Iedereen werkt hier met overtuiging."

Sander Vegt

Programmamanager en Senior projectleider

"Na 27 jaar in de IT voelt dit werk extra betekenisvol. De nuchtere, pragmatische aanpak past bij mij."

[Klik hier om meer te lezen over onze nieuwe collega's op onze website.](#)

Bart van Haaren

Coördinator Agrarisch Natuurbeheer & Projecten (Plaatsvervangend Directeur)

"De betrokkenheid en kleinschaligheid maken AND bijzonder. Samen werken we aan iets wat er écht toe doet."

Joop de Vries gebiedscoördinator Open akkerland

Joop de Vries en zijn collega's merkten afgelopen jaar de voordelen van het systematisch schouwen van percelen binnen meerjarige contracten, zoals kruidenrijke akkers en akkerranden. "Door elk perceel te schouwen krijgen we goed zicht op de status en kwaliteit. Daardoor kunnen we ook tijdig bijsturen." Dat bijsturen gebeurde bijvoorbeeld bij de wintervoedselakkers. Sinds 2024 worden deze later ingezaaid. Inmiddels blijkt dat het graan voldoende afrijpt en de percelen in het voorjaar een geschikte broedbiotoop vormen. Bij herinzaai op hetzelfde perceel adviseren we de voorbereiding zo laat mogelijk uit te voeren, zodat vroege legfels ongestoord kunnen uitkomen.

Een belangrijk thema in 2025 was de teelt van boekweit. Wat de bloei betreft, een succes. De oogst was goed en de beleving bij de deelnemende boeren positief. Boekweit is een eenvoudige teelt, zonder herbiciden en mest en trekt veel insecten aan. De test met klaveronderzaai kende minder succes. De proef wordt in 2026 onder andere omstandigheden voortgezet.

Een project dat in 2025 na drie jaar werd afgesloten was de monitoring van de populatiegroei van wilde bijen, sprinkhanen en vlinders op een nieuw aangelegde kruidenrijke akker. Daarbij werd duidelijk hoe de ontwikkeling van het perceel invloed heeft op de populatie. "Een bepaalde mate van verruiging is goed voor de insectenpopulatie en de opbouw van een populatie kost tijd; juist in latere jaren was de biodiversiteit het grootst."

Voor 2026 is het uitgangspunt 'minder is meer': het beheer meer laten gebeuren en niet te snel ingrijpen. "Een goed maaibeeld is dan belangrijk, zodat beheerpakketten makkelijker meerdere jaren in stand blijven. Percelen mogen daarbij verschillende ontwikkelingsfasen doorlopen; vroeg in het seizoen hoeft zichtbaar onkruid geen probleem te zijn: wanneer dit in augustus wordt afgemaaid ontkiemen de meerjarige kruiden alsnog. Zo blijft het beheer gericht op het ondersteunen van de biodiversiteit."

In 2026 wordt monitoring nog gericht ingezet, met focus op percelen waar het beheer net anders wordt ingevuld om te zien wat dat oplevert.

BESTUURSSECRETARIS ANTON SCHRIJVER NEEMT AFSCHIED VAN AND

‘Mijn blik op het landschap zal nooit meer hetzelfde zijn’

Na 10 jaar trouwe dienst nam AND-bestuurssecretaris Anton Schrijver eind vorig jaar afscheid. Anton speelde een belangrijke rol in de totstandkoming en de professionalisering van het huidige AND. Samen met hem blikken we terug op een belangrijke periode waarin het agrarisch natuurbeheer in Drenthe sterk groeide.

Anton Schrijver spreekt voor het gesprek het liefste af op het AND-kantoor in Rolde. Hij voelt zich er duidelijk nog steeds thuis. Eind 2025 nam hij afscheid bij AND. Hij verveelt zich naar eigen zeggen niet, maar mist AND stiekem al wel een beetje. “Het is een leuke groep mensen”, begint Anton het gesprek. Wanneer een oud-collega binnenvalt om koffie te drinken is de hartelijkheid van twee kanten ook gelijk voelbaar. Anton benadrukt tijdens het gesprek meerdere malen het goede samenspel binnen het team en met het bestuur.

BREDE ERVARING

Anton Schrijver komt uit de Noordoostpolder en studeerde bedrijfseconomie en rechten in de stad

Groningen. “Daarna ging ik aan de slag als medewerker van een coöperatief adviesbureau waarna ik de overstap maakte naar Waterleidingbedrijf Drenthe in Assen. Daar heb ik heel lang, 25 jaar, gewerkt.” In die lange diensttijd ligt ook zijn kracht verscholen. Anton pakt graag nieuwe dingen op en kon bij het Waterleidingbedrijf op veel verschillende vlakken een rol spelen. “Op een gegeven moment weet je wel wat er speelt en kom je op posities waar je zelf wat kunt sturen. Dan kun je proactief zijn en zo zelf dingen creëren”, aldus de scheidend bestuurssecretaris. Zo ontwikkelde hij zich veelzijdig, een mix van inhoud en strategie. Waardevolle ervaring die hem later bij AND goed van pas zou komen.

FUSIE HDC EN AND

In 2016 vroeg Henk van het Land, toen voorzitter van Het Drents Collectief (HDC), Anton voor de functie van bestuurssecretaris. HDC was net twee jaar daarvoor opgericht en de volgende stap was om te fuseren met de Agrarische Natuurvereniging Drenthe. Koren op de molen van Anton. Zijn uitgebreide

ervaring op organisatorisch, en ook op juridisch vlak, kwam zeer goed van pas. “Samen met Henk heb ik de fusiegesprekken gedaan. Onze insteek was dat alles naar HDC overgeheveld zou worden. Die hadden al een kantoor en hadden ook al de eerste contracten met boeren gemaakt. Juridisch was het alleen een kwestie van de naam veranderen”, glimlacht Anton. “Ik hou de dingen graag simpel.”

Zo verliep een, in potentie ingewikkeld, proces mede door zijn inzet soepel. Anton zelf is bescheiden over zijn eigen rol. Hij verklaart het succes vooral met een goede club mensen die keuzes durfden te maken en snel knopen konden doorhakken.

KWALITEITEN OP ZIJN PLEK

De ervaring van Anton als jurist kwam in het fusieproces goed van pas. Maar hij benadrukt dat hij ook vanuit de inhoud graag een plan van aanpak maakte. Daarmee kon hij het bestuur en directie van de benodigde informatie voorzien om snel knopen

te kunnen doorhakken. Daarbij hielp het natuurlijk dat Anton ook met directeur René Vree Egberts goed kon schakelen. “Je hebt een vertrouwensband nodig en met René ontwikkelde ik ook nog eens een vriendschappelijke band.” In de jaren na de fusie legde Anton de basis voor vele werkprocessen om het ANLb beleid optimaal te kunnen uitvoeren. Anton vertelt met gepaste trots dat ze ‘Cumlaude’ uit de audits van BoerenNatuur kwamen. Dat zegt genoeg over zijn rol en toewijding. “Ik hou ook enorm van het bestuurlijke en organisatorische proces van een organisatie.”

SAMENSPEL WERKORGANISATIE EN BESTUUR

De werkorganisatie groeide en daarmee de complexiteit van de processen. De samenwerking met het bestuur is heel belangrijk om dat in goede banen te leiden. “Het bestuur heeft een toezichthoudende rol en ze hebben een grote verantwoordelijkheid”, legt Anton uit. “AND heeft steeds meer belastinggeld te verdelen en daar moet je verantwoording over af kunnen leggen. Als bestuurssecretaris was het mijn rol om te zorgen dat dit goed werd vastgelegd, en om in de notulen aan te kunnen tonen dat het bestuur inzage heeft gehad.”

RESPECT VOOR BOEREN

Ook de samenstelling van het bestuur was een aandachtspunt voor Anton: de juiste balans tussen juridische, financiële en natuurlijk de agrarische kennis. “Daarom is het heel belangrijk dat er ook boeren in het bestuur zitten.” Hoewel de opa van Anton boer was, was de boerenwereld voor hem nieuw. “Ik heb veel geleerd. Ik deed bij mijn eerste werkgever ook wel eens boekhoudwerk voor boeren. Toen was dat eenvoudig. Maar de vele regels waar de boer nu mee te maken heeft... De regelgeving is enorm complex geworden.” Het respect voor de boer die zich in deze tijd staande moet houden is duidelijk gegroeid.

AND, LAAT JE ZIEN

Wat hij AND wil meegeven? “Laat vooral zien wat je goed doet! Draag de goede verhalen en resultaten uit, ook aan de burger. AND moet ook het geloof in biodiversiteit over de Bühne kunnen brengen.” Voor boeren ziet hij er een kans in om zich ook als landschapsbeheerder te laten zien. “Als ik nu door het landschap fiets, dan zie ik de vormen van beheer terug in het landschap”, lacht hij. “Mijn blik op het landschap zal na 10 jaar AND in ieder geval nooit meer hetzelfde zijn.”

Samen werken aan extensivering: kennisdeling als kracht

In het kader van de extensiveringsregeling kunnen agrarisch ondernemers rond Natura 2000-gebieden in aanmerking komen voor een vergoeding om hun bedrijfsvoering structureel te extensiveren. Een van de voorwaarden daarvoor is dat het in samenwerkingsverband gebeurt. Zo ontstond er onder andere een groep van zes melkveehouders in Zuid-West Drenthe. Hier begeleiden AND en DLV Advies de melkveehouders voor de administratieve en financiële afhandeling.

Auke Spijkerman runt een biologisch melkveebedrijf met 100 koeien op 90 hectare en is een van de zes deelnemers. De subsidie gaf hem ruimte voor investeringen: van het gas af, zonnepanelen en een windmolen. "Na vier jaar moet je bedrijf sterk genoeg zijn om zonder subsidie door te kunnen. Daar werken we naartoe." De zes melkveehouders volgen cursussen over bodemvruchtbaarheid en kruidenrijk grasland en komen regelmatig bij elkaar op het erf. "De een weet veel van compost, de ander over kruidenrijk grasland. Je leert zoveel van elkaar. De lijntjes in het project zijn kort. Dat geeft vertrouwen."